

Schiedam

OPEN MONUMENTEN DAG

ERFgoed *vol*
VEERKRACHT

Za 12 &
Zo 13 sept
2026

OPEN
MONUMENTEN
DAG

ERFGOED *vol* VEERKRACHT

Open Monumentendagen is een zeer gewaardeerd en goed bezocht evenement in Schiedam. Ieder jaar werkt het Comité Open Monumentendagen Schiedam hard aan een programma samen met vele vrijwilligers en monumenteneigenaren. Met als doel zoveel mogelijk inwoners en bezoekers kennis te laten maken met ons Schiedamse erfgoed. Het erfgoed is tenslotte wat deze stad zo bijzonder en eigen maakt.

Normaal komt dit voorwoord uit de pen van de voorzitter van ons lokale Comité. Nu mag ik – als nieuwe Wethouder Monumentenzorg – op verzoek van het comité die honneurs waarnemen. Dit omdat voormalig voorzitter Han van der Horst in het afgelopen 750-feestjaar zijn voorzitterschap beëindigde, na jaren van trouwe dienst. Ik maak graag van de gelegenheid gebruik om Han zeer hartelijk te bedanken voor zijn inzet en zijn bevlogen voorzitterschap. Zijn jaarlijks streven om in het weekend alle opengestelde panden te bezoeken kenmerkte zijn betrokkenheid. Ik hoop dat u hier volgend jaar een voorwoord leest van een nieuwe, minstens zo enthousiaste, voorzitter. Een monumentenstad als Schiedam verdient dat.

Dit jaar is het thema vanuit de landelijke organisatie “*Veerkrachtig erfgoed. In tijden van onzekerheid.*” Eeuwenlang boden monumenten ons bescherming

tegen gevaren van buitenaf. Nu worden ze zelf geconfronteerd met nieuwe uitdagingen: van de effecten van functie-verlies, verwaarlozing en klimaatverandering tot het tekort aan vakmensen die onze monumenten moeten herstellen en onderhouden. Toch laten monumenten hun kracht zien. Ze zijn geen onveranderbare ‘museumstukken’, maar staan symbool voor herstel, vernieuwing en het vermogen om mee te bewegen met veranderende tijden.

Schiedam bevat talloze schoolvoorbeelden van ‘Veerkrachtig erfgoed’. Je kunt hier naar de bibliotheek in een oude koopmansbeurs, wonen in een voormalig bankgebouw of brugwachtershuis, naar de sportschool in een drinkwaterpompstation en logeren in een statige patriciërs woning of oude branderij. En als oplettende bezoeker zal u nog talloze andere voorbeelden kunnen vinden. Ik hoop dat dit jaar weer vele bezoekers onze ‘veerkrachtige’ monumenten mogen ontdekken.

Danny van Gulik

Wethouder
Monumentenzorg
Schiedam

UITVOUW
Plattegrond

Inhoudsopgave

Plattegrond Binnenstad 4

Activiteiten Binnenstad 6

Open Monumenten Binnenstad 8

Plattegrond deelgebied Plantage 30

Plattegrond Kethel & Kerkbuurt 36

gemeente
Schiedam

Monumenten

Binnenstad & omgeving

		Za	Zo
1	Waag – Informatiepunt Binnenstad	•	•
2	Ruïne Huis te Riviere	•	•
3	Grote of Sint Janskerk	•	•
4	Oude Stadhuis	•	•
5	Sint Jacobsgasthuis – Stedelijk Museum Schiedam	•	•
6	Winkelpand	•	•
7	Korenbeurs – De Bibliotheek	•	•
8	Havenkerk	•	•
9	Nationaal Jenevermuseum	•	•
10	Nationaal Coöperatie Museum	•	•
11	Museummolen De Walvisch	•	•
12	Westvest90–kerk	•	•
13	Pand Paulus – Yogastudio Yoia		•
14	Branderij – Vlaamsch Broodhuys	•	•
15	Oud-Katholieke Kerk 't Huis te Poort	•	
16	Zakkendragershuis	•	•
17	Branderij Dirkzwager – Distillershotel		•
18	Molen de Palmboom		•
19	Molen De Drie Koornbloemen	•	
20	RK begraafplaats met kapel Roomeens Orthodoxe Kerk	•	•
21	Liduinabasiliek	•	•
22	Pompstation – FlowStation	•	•
23	Branderij – FERM	•	•
24	Woning – Stadsvilla Mout		•
25	Boekhandel Drukkerij Roelants	•	•
26	Armenschool – Hotspot Hutspot	•	
27	St. Catharina Meisjesschool	•	
Meer monumenten vanaf pagina 30 📍 Zie de Schie 5D-punt Zie pagina 24			

Opening!

Open Monumentendagen

Opening door wethouder
Monumentenzorg
Danny van Gulik

Vrijdag 11 september, inloop 19.00 uur,
start 19.15 uur in de Grote of Sint
Janskerk, Lange Kerkstraat 37 te
Schiedam.

Traditiegetrouw trappen we de Open Monumentendagen af met de opening op de vrijdagavond, verzorgd door de Historische Vereniging Schiedam. Wethouder Danny van Gulik opent het Monumentenweekend. Waarna een lezing volgt in het thema 'Veerkrachtig erfgoed. In tijden van onzekerheid.' Voorafgaand of na afloop kan de fototentoonstelling 'Een brede blik' worden bezocht.

Tours & Rondleidingen

A

Historische haventour met nostalgische bus

Vertrek vanaf het Stadserf.
Zaterdag 10.00 en 13.30 uur

Schiedam herbergt een maritiem kenniscluster van internationale allure. Op de fundamente van Wilton Fijenoord en de Werf Gusto kwam een nieuwe maritieme industrie tot grote bloei. Op zaterdag rijdt een historische bus langs het verleden van Wilton Fijenoord. U bezoekt het huidige terrein van Damen, de oude machinewerkplaats waar nu GBS Machining is gevestigd en de prachtig verbouwde timmerloods, de huidige locatie van GustoMSC. Een unieke kans om deze bijzondere industriële plekken van binnen te zien! **Let op! 18+ Dichte schoenen & ID verplicht. Aanmelden verplicht via: monumenten@schiedam.nl.** Vol is vol.

B

Rondleiding over de R.K. begraafplaats

R.K. Begraafplaats,
Vlaardingerdijk 50
Zaterdag 12.00 uur

Lidwien Meijer weet alles van de geschiedenis van deze bijzondere begraafplaats. Zij leidt u rond op deze intrigerende en voor velen onbekende plek. Een laatste rustplaats voor veel illustere rooms-katholieke Schiedammers. Verzamelen bij het hek van de begraafplaats.

C

Rondwandeling Ontdek Oost

Start voor Liduinabasiliek
Zaterdag 14.30 uur en zondag 13.00 uur
Wandel mee en ontdek Oost!
Landschapsarchitect Jacqueline Verhees neemt u in circa 1 uur mee door deze 100 jaar oude wijk. Zij leert u kijken naar historische stedenbouw, groen en architectuur. Aanmelden verplicht via: monumenten@schiedam.nl. Vol is vol. Maximaal 15 deelnemers per keer.

D

Wederopbouw wandeling

Start Rotterdamsedijk – Entree Grensflat Rotterdamsedijk 187
Zaterdag 11.00 uur en zondag 13.00 uur
Wandel in circa 1/1,5 uur mee met Rikkert Wijk, architect en lid van de Historische Vereniging Schiedam, in het gebied rond de Grensflat en de Rotterdamsedijk. Hij vertelt over de bouwtechnieken en architectuur van de wederopbouwperiode in woon- en bedrijfsgebouwen aldaar. Er gaat een wereld voor u open.

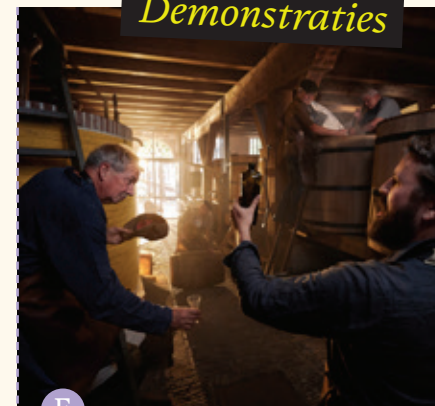
E

Rondje om de ruïne

Ruïne Huis te Riviere
Zondag 13.00 – 14.00 en 15.00 – 17.00 uur
Een archiefmedewerker vertelt over de ruïne als restant van het kasteel van Aleida van Holland en de betekenis van Aleida voor Schiedam. Via een andere ingang kunt u ook de linker- en de achterzijde, de twee zijdes die u nooit kunt zien, eenmalig bekijken.

Bekijk de uitvouwraptegrond
voor de locaties

Demonstraties

F

Jeneverstook

Jenevermuseum, Lange Haven 74
Doorlopend op zaterdag tussen
11.00 en 17.00 uur
Het stokersteam van het Jenevermuseum verzorgt in de branderij een demonstratiestook.

G

Restauratiestucadoor toont zijn ambacht

Lutherse Kerk,
Lange Nieuwstraat 219
Doorlopend op zaterdag
Restauratiestucadoor en ornamentist Barry Zardoni geeft een toelichting op de restauratie en laat zien wat zijn ambacht inhoudt. Indien de belangstelling voor de stucadoor groot is gaat het bezoek via inschrijving op locatie.

H

Gewestelijk Senioren Orkest

Grote of Sint Janskerk,
Lange Kerkstraat 37
Zaterdag 15.00 – 16.00 uur

Dit harmonieorkest brengt de Grote- of Sint Janskerk muzikaal tot leven met een breed repertoire van klassieke muziek, musicals en jazz tot popmuziek en Franse chansons. Dit alles onder leiding van dirigent Richard Vrijhoef. Luister zittend of bekijk ondertussen de Grote Kerk.

I

Orgelmarathon

Plantagekerk, Lange Nieuwstraat 61–63
Zaterdag 13.00 – 16.00 uur

Tijdens deze middag wordt op een drietal momenten het historische Rütter-orgel bespeeld door organisten:

- 13.00 – 14.00 uur: Pim Mellegers
- 14.30 – 15.00 uur: Ed Stam
- 15.30 – 16.00 uur: Jan van Roon.

Het is de gehele middag vrije in- en uitloop.

J

Orgelspel

Oud-Katholieke Kerk 't Huis te Poort,
Dam 28
Zaterdag 11.00 – 17.00 uur

Tijdens de openingsuren wordt er regelmatig gespeeld op een van de beide orgels die de kerk rijk is.

Muziek

K

Sarah Stevens

Voormalige Lutherse Kerk,
Lange Nieuwstraat 219
Zaterdag 12.30, 14.00 en 15.30 uur
Fingerstyle gitariste & storyteller Sarah Stevens verzorgt op zaterdagmiddag drie luister-concerten. Op één gitaar laat ze melodie, bas en percussie tegelijk klinken. Via een muzikale performance deelt ze een persoonlijk verhaal met haar luisteraars.

L

Muziek overig

Ook in de Sodafabriek aan de Makkerstraat 5 en in de Westvest-90-kerk kunt u van muziek genieten!

En in het monumentale 'Julianapark' aan de Burgemeester Knappertlaan vindt Cultuur Borrelt plaats, met optredens van Buuf Bets en Purcell's Dido & Aeneas door Ensemble Archipel onder leiding van Anneke Huitink. Zie de Facebook Cultuur Borrelt voor info.

M

Torenbeklimmingen

Grote of Sint Janskerk
I-punt, de Waag, Lange Kerkstraat 39
Zaterdag- en zondagmiddag

Er zijn onder begeleiding beklimmingen van de kerktoeren mogelijk. U kunt zich gratis inschrijven bij het I-punt.

Overig

N

Zie de Schie

Diverse locaties, het centrale punt is het Zie de Schie plein voor de Havenkerk.
Zaterdag en zondag 09.45 – 17.00 uur

Cultureel Forum organiseert voor de vierde keer de manifestatie Zie de Schie. De steiger voor de Havenkerk aan de Lange Haven 72 is deze twee dagen door de organisatie omgedoopt tot het 'Zie de Schie-plein' en is, inclusief de naast de kerk gelegen Galerie Jabelle, het kloppend hart van de manifestatie. Tijdens de Open Monumentendagen, kun je de stad én haar vitale levensader De Schie

echt leren doorgronden en dat mét veel muziek en gezelligheid. Zo zijn er culturele voettochten, historische trekvaarttochten, varende architectuur-tours, een VR-tijdreis langs de Schie en verschillende kids activiteiten. Voor het volledige programma & tickets gaat u naar www.sdam.nl/tours-tickets#zie-de-schie.

Let op

Dit betreft een betaalde activiteit. De kids activiteiten zijn gratis.

1

Waag

📍 Lange Kerkstraat 39

Za 10.00 – 17.00 uur

Zo 11.00 – 16.00 uur

Bij de Waag treft u de informatiestand van het Comité Open Monumentendagen. De medewerkers voorzien u van tips en wijzen u graag de weg! Ook kunt u hier programmaboekjes halen.

Schiedam heeft sinds 1339 een stadswaag. Voor handelsnetwerken in en tussen steden was een waag van belang voor onder andere het betrouwbaar wegen van handelsgoederen. De Waag was eerst gevestigd in het stadhuis, maar werd in 1579 verplaatst naar de voormalige doopkapel van de Grote Kerk. Die kapel was na de Reformatie niet meer in gebruik. In de achttiende-eeuw kreeg het een nieuwe gevel. In de Waag huist nu het 'I-Punt S'DAM'. De Waag is daarmee een belangrijk onderdeel van een het toeristisch netwerk waarin Schiedam steeds meer bekendheid verwerft.

Informatiepunt

2

Ruïne Huis te Riviere

📍 Broersvest

naast Stads Kantoor

Za 11.00 – 17.00 uur

Zo 12.00 – 17.00 uur

De ruïne is vrij te bezoeken, op zondag is er uitleg, zie bij activiteiten. Let op: betreden op eigen risico.

Naast het Stads Kantoor ligt de ruïne van het Huis te Riviere, het kasteel van Aleida van Avesnes. Deze dochter van graaf Floris IV van Holland en weduwe van Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, bouwde het kasteel aan de Schie. Zo controleerde zij deze belangrijke handelsverbinding. Zij gaf de nederzetting die aan de Schie bij de dam was ontstaan in 1275 stadsrechten.

3

Grote of Sint Janskerk

📍 Lange Kerkstraat 37

Za 11.00 – 17.00 uur

Zo 12.00 – 17.00 uur

De kerk is vrij te bezichtigen. Ook de fototentoonstelling 'Een brede blik' met twaalfhonderd door Hans Pattist in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw in Schiedam en omgeving gemaakte zwart-witfoto's is hier te zien. s-Middags zijn er gratis torenbeklimmingen. U kunt zich inschrijven bij het I-punt in de Waag.

De Grote of Sint Janskerk is van oudsher de hoofdkerk van Schiedam. De kerk werd in 1252 gesticht en in de daaropvolgende eeuwen uitgebreid tot een driebeukige hallenkerk. Het koor werd rond 1400 voltooid terwijl het schip uit de vijftiende eeuw dateert. Ook de 54 meter hoge kerktoren is vijftiende-eeuws. In de kerk zijn naast historisch kerkmeubilair uit de achttiende eeuw, diverse moderne kunstwerken aanwezig, zoals 't Lam. Deze sculptuur van Sjeff Hendrickx is vervaardigd met brokstukken van beelden, die bij de beeldenstorm van 1572 werden vernield.

Oude Stadhuis

📍 Grote Markt 1

Za 13.30 – 17.00 uur

Zo 12.00 – 16.00 uur

De aanwezige bodes en vrijwilligers beantwoorden uw vragen over historisch Schiedam en over het stadhuis.

Op de Grote Markt is niet te missen waar van oudsher de bestuurlijke macht zetelde. Het oude stadhuis domineert het plein met zijn plaatsing en architectuur. Na een brand in 1614 werd het in rijke 'Hollandse Renaissance'-stijl herbouwd, met speklagen, fraaie muurankers en de bijzonder dynamische topgevels. In 1782 werd dit gebouw 'ingepakt' met nieuw muurwerk, waarbij de vensters een strakke natuurstenen omlijsting kregen. Bij de laatste restauratie is aan de achterzijde met kijkgaten de oude gevel zichtbaar gehouden. Het gebouw kent fraaie interieurs, waaronder de raadzaal uit de jaren 1920.

4

Sint Jacobsgasthuis Stedelijk Museum Schiedam

📍 **Hoogstraat 112**

Za 11.00 – 17.00 uur

Zo 11.00 – 17.00 uur

De Kapel is vrij toegankelijk. Op zondag om 13.00 uur en 15.00 uur zijn er rondleidingen van conservator geschiedenis Iris Hoekjen door het Sint-Jacobsgasthuis. De rondleiding is gratis en begint bij het entreegebied van het museum. Aanmelden is fijn via svp@stedelijkmuseumschiedam.nl onder vermelding van het gewenste tijdstip en het aantal deelnemers. Op de dagen zelf aanhaken is ook mogelijk mits er nog plaatsen vrij zijn.

Het Stedelijk Museum Schiedam is gehuisvest in het voormalige Sint Jacobsgasthuis uit 1787. In 1783 bleek

5

dat de middeleeuwse voorgang van dit bejaardentehuis in zeer slechte staat verkeerde. De regenten lieten plannen maken voor nieuwbouw. Getuige het resultaat, was stadsverfraaiing daarbij even belangrijk als een gezond en veilig onderkomen voor de hulpbehoevende bejaarden.

Winkelpand

📍 **Lange Haven 3**

Za 11.00 – 17.00 uur

Za 12.00 – 17.00 uur

De winkelruimte is geopend. Naast schilderijen (van o.a. historische panden in Schiedam) is hier een bijzondere historische racebaan te bewonderen.

Dit winkel-woonhuis heeft een laat negentiende-eeuwse Neorenaissance gevel. In 1922 werd het woonhuis verbouwd waarbij op de begane grond een winkelruimte werd toegevoegd. De winkelpui werd uitgevoerd met late Jugendstil-elementen. Let op de poort aan de linkerzijde, die een steeg afsluit. Deze stegen zie je veel aan de Lange Haven, maar dit is de enige die in deze stijl is afgewerkt.

6

Schiedam

7

Korenbeurs De Bibliotheek Schiedam

📍 **Lange Haven 145**

Za 10.00 – 17.00 uur

Zo 10.00 – 17.00 uur

Stap binnen in één van de markantste monumenten van Schiedam. Medewerkers van de bibliotheek zijn aanwezig om vragen te beantwoorden over het gebouw en zijn bijzondere geschiedenis. Wilt u meer zien? Op verzoek (en indien mogelijk) verzorgen zij een korte rondleiding door de Korenbeurs.

De voormalige Koopmansbeurs opende in 1792 haar deuren. Het ontwerp kwam na een prijsvraag en verschillende bouwplannen tot stand onder leiding van de Italiaans-Nederlandse architect Jan Giudici.

Door de eeuwen heen liet de Korenbeurs haar veerkracht zien. Na een gedeeltelijke brand in 1840 werd het gebouw in oorspronkelijke stijl herbouwd. Omstreeks 1872 kreeg de open binnenplaats de karakteristieke glazen overkapping, naar het Britse voorbeeld Crystal Palace. Sinds 2015 is de Korenbeurs de hoofdvestiging van de Bibliotheek Schiedam en daarmee opnieuw een levendige ontmoetingsplek geworden: niet meer voor graanhandelaren en jeneverstokers, maar voor lezers, studenten, bezoekers en nieuwsgierige Schiedammers. Let tijdens uw bezoek ook eens op de schuine vloeren en muren. De Korenbeurs staat namelijk behoorlijk uit het lood. Een boekenkar zonder rem kan hier zomaar aan de wandel gaan. Of probeer maar eens te raden uit hoeveel jeneverglazjes de lamp boven de leestafel bestaat.

8

Havenkerk

📍 Lange Haven 72
 Za 11.00 – 17.00 uur
 Zo 12.00 – 17.00 uur

Bij de kerk is het centrale punt voor manifestatie Zie de Schie.

De Havenkerk uit 1822 valt op door de plaatsing in de binnenbocht van de Lange Haven. Met zijn voorname gevel met gekoppelde vrijstaande Dorische zuilen en fronton laat de architect Adrianus Tollus (1783-1847) concurreren met de nabijgelegen (protestantse) kapel van het Sint Jacobsgasthuis. Het was een van de eerste katholieke kerken die na de Reformatie volledig nieuw werden gebouwd. Het kerkinterieur kreeg in de 19de eeuw een fraai (neo)barok interieur. Na een grondige restauratie verwierf BOEi het gebouw en maakte het klaar voor herbestemming als evenementenlocatie.

Nationaal Jenevermuseum

9

📍 Lange Haven 74
 Za 11.00 – 17.00 uur

Het museum is op zaterdag gratis te bezoeken. In de branderij wordt een demonstratiestook verzorgd door het stokersteam. Op zondag is het museum regulier te bezoeken met een toegangsbewijs.

In 1794 opende hier een moutwijnbranderij. De vensterindeling op de begane grond is karakteristiek voor de architectuur van een branderij: één raam rechts voor de ketels en twee ramen links voor de beslagbakken. Het spinnenwebraam boven de deur kan eruit zodat de stookketel hier voor reparatie uit kan. Een brand verwoestte in 1985 de branderij. In 1996 vestigde het Nationaal Jenever-

museum zich hier. In branderij De Gekroonde Brandersketel wordt nog steeds volgens de oudhollandse methode Schiedamse moutwijnjenever gemaakt. In het museum en de branderij leert u alles over de geschiedenis van de jenever.

10

Nationaal Coöperatie Museum

📍 Lange Haven 84
 Za 12.00 – 17.00 uur
 Zo 11.00 – 17.00 uur

De winkel en woning laten zien hoe men een eeuw geleden werkte en leefde als middenstander. Op de eerste etage wordt de geschiedenis van de coöperaties in Nederland getoond. In de winkel is nostalgisch snoepgoed te koop.

Het woon-winkelpand op de hoek van de Lange Haven en Appelmarkt wordt gekenmerkt door de gevels in eclectische stijl. Het pand dateert in zijn huidige opzet uit 1891. Sinds 1978 is hier het Nationaal Coöperatie Museum gevestigd.

Museummolen De Walvisch

📍 Westvest 229
 Za 11.00 – 17.00 uur

De museummolen is op zaterdag gratis te bezoeken! Op zondag is de molen regulier te bezoeken met een toegangsbewijs.

Molen De Walvisch is gebouwd in 1794 en dankt zijn naam aan de Groenlandse walvisvaart waar ook Schiedamse vissers bij betrokken waren. De Walvisch heeft niet alleen voor de branderijen gemalen. In de jaren dertig van de vorige eeuw werd zelfs magnesium verwerkt. In 2018 is molen De Walvisch volledig verbouwd tot gecombineerde museummolen en molenwinkel.

11

12

Westvest90-kerk

📍 **Westvest 90 – 92**
Za 11.00 – 17.00 uur

De kerk biedt een muzikaal programma aan op piano en kerkorgel.

In 1909 liet de Nederlandse Protestantenbond Schiedam de Westvest90-kerk bouwen. Architect Henri Evers (1855-1929), bekend van het stadhuis van Rotterdam, ontwierp een schilderachtig ensemble rond een voorplein. Kenmerkend voor het gebouw is de combinatie van verschillende bouwstijlen: de preekstoel is bijvoorbeeld Byzantijns, terwijl de glas-in-loodramen Jugendstil zijn. De akoestiek van het gebouw is fameus en er vinden vele kamermuziekconcerten en muziekopnames plaats.

13 Pand Paulus

📍 **Korte Haven 125**
Zo 11.00 – 16.00 uur

Tijdens Open Monumentendag zet Pand Paulus zijn deuren wagenwijd open. Alle aanbieders in het pand – de yogastudio, de opleiding, en de therapeuten en behandelaren – geven gratis toegankelijke lessen, workshops en sessies. Daarnaast is er een boekenmarkt en zijn er kramen met yogakleding en aanverwante artikelen.

Veerkracht zit in de muren van Pand Paulus. Al meer dan anderhalve eeuw verandert dit karakteristieke pand mee met zijn tijd, zonder zijn ziel te verliezen. In 1871 kocht zendingsvereniging Paulus het gebouw en richtte er, na een verbouwing, een centrum voor vrijzinnige religie en ontmoeting in. Dominee-dichter François HaverSchmidt, beter bekend als Piet Paaltjens, preekte hier vaak. De neorenaissance gevel uit 1888 is

ontworpen door architect J.J. Vormer. Toen de vereniging in 1894 vertrok, vervulde het gebouw door de jaren heen talloze functies – een levend bewijs dat een monument zich telkens opnieuw kan uitvinden. Sinds 2016 is die veerkracht opnieuw voelbaar: yogastudio Yoia vond hier een thuis, samen met Samsara, de oudste yogaopleiding van Nederland, en diverse praktijkruimtes voor coaching, therapie en welbevinden.

Branderij, Vlaamsch Broodhuys

📍 **Korte Haven 5-7**
Za 8.00 – 17.00 uur
Zo 8.00 – 17.00 uur

Tijdens het weekend kun je gebruik maken van een monumentendeal: koffie & koek voor €4,95!

Dit monument bestaat uit een historisch koetshuis (nr 5) en een branderij met pakzolders (nr 7), die op de begane grond zijn samengetrokken. Met name de branderij valt met zijn hoge klokgevel op in het straatbeeld. Op de begane grond is de typerende gevelindeling van de branderij zichtbaar. Links van de inrijdeuren twee

14

vensters waarachter de beslagbakken stonden en rechts een venster waar de distilleerketels stonden. Nu worden in het gebouw andere graanproducten verkocht door het Vlaamsch Broodhuys.

Oud-Katholieke Kerk 't Huis te Poort

📍 **Dam 28**
Za 11.00 – 17.00 uur

Tijdens de openingsuren wordt er met regelmaat gespeeld op de beide orgels die de kerk rijk is.

De Oud-Katholieke Kerk en pastorie op de Dam staan ook wel bekend als 't Huis te Poort. De naam verwijst naar het voorname woonhuis dat hier stond en in de zeventiende eeuw werd verbouwd tot schuilkerk. Met de nieuwbouw in 1862 kwam een als zodanig herkenbaar kerkgebouw tot stand. De Schiedamse architecten M. van Erkel en J. Vormer ontwierpen een voorgevel die refereert aan de Tudorgotiek. De deuren van het kerkgebouw staan nog steeds wekelijks open voor iedereen die de kerkdienst wil bezoeken. Vanwege haar fantastische akoestiek wordt de kerk ook vaak gebruikt en verhuurd voor muzikale en andere culturele evenementen.

Hergebruik als noodzaak *Voor veerkrachtige monumenten*

Kornbeurs naar bibliotheek

Herbestemming is een van de belangrijkste thema's bij de zorg voor monumenten en ander erfgoed.

Verlies van een functie betekent verlies van de economische drager en dan dreigt verwaarlozing en verval. Een goede nieuwe bestemming is een voorwaarde voor behoud.

Schiedam heeft naast onder meer monumentale woonhuizen die nog steeds hun oorspronkelijke functie hebben, ontzettend veel voorbeelden van erfgoed dat is behouden -en soms zelfs gereed- door 'hergebruik'. Bekende monumenten-transformaties in

Schiedam zijn die van de Kornbeurs naar bibliotheek, het oude Sint Jacobsgasthuis naar het Stedelijk Museum en de Havenkerk naar een evenementenlocatie.

Maar er zijn ook minder bekende voorbeelden. Wat doe je bijvoorbeeld met een rijksmonumentaal waterpompstation of een branderij die beide zeer unieke monumentale interieurelementen bevatten? Dan is het zoeken naar hele specifieke functies die daar precies bij passen. Dat leidde tot een sportschool tussen de installaties in het pompstation en een hotel in een branderij, met een bar/restaurant tussen de stookketels. Beide met een heel bijzondere sfeer. Zo voegen nieuwe functies waarde toe aan erfgoed én vice versa.

Ontwerp restaurant in branderij:
beeld ARD / AtelierRuimDenkers

Oude dokken opnieuw in gebruik

Een heel andere vorm van hergebruik van erfgoed vinden we in de havens. Daar staan de overblijfselen van grote scheepsbouwbedrijven uit de geschiedenis van Schiedam, zoals de loodsen van Scheepswerf De Nieuwe Waterweg en dokken, kranen en andere bedrijfsgebouwen van werf Wilton Fijenoord. Zonder het pragmatistische hergebruik door de huidige bedrijven was dit erfgoed, wat niet beschermd is als monument, mogelijk al lang verdwenen.

Oude hal scheepswerf
De Nieuwe Waterweg

Te doen!

Loop tijdens Open Monumentendagen binnen bij het getransformeerde Waterpompstation aan de Rotterdamsedijk en het Distillershotel aan het Groenweegje en verwonder u over deze nieuwe functies. Op zaterdag rijdt een historische bus u langs Schiedams Havenerfgoed.

Zie bij activiteiten.

Interieur Pompstation
vóór herbestemming

16 Zakkendragershuis

📍 Oude Sluis 19

Za 11.00 – 17.00 uur

Zo 11.00 – 17.00 uur

De leden van het Zakkendragersgilde St Anthonis geven - natuurlijk in traditionele kledij - rondleidingen en vertellen de bezoekers graag over de geschiedenis en het wel en wee van het gilde in relatie tot de stad Schiedam door de eeuwen heen. Ook kan er een film gekeken worden over de ontstaansgeschiedenis van het Gilde en Schiedam.

Het markante Zakkendragershuis uit 1725 is het hoofdkwartier van het Zakkendragersgilde Sint Anthonis. De zakkendragers hebben sinds 1465 het exclusieve recht goederen te laden en te lossen in de stad. Het gilde was dan ook een belangrijke schakel in het Schiedamse economisch netwerk. In het torentje hangt een klok die de zakkendragers waarschuwde als er goederen te lossen waren. Het lot bepaalde wie het werk kreeg. Het Anthonisgilde heeft een expositie ingericht over de geschiedenis van het huis en van het gilde.

Branderij Dirkzwager – Distillershotel

📍 Groenweegje 4

Zo 12.00 – 17.00 uur

In 1861, midden in de bloeiperiode van de jeneverindustrie in Schiedam, werd een gloednieuwe branderij gebouwd. Door latere uitbreiding ontstond een grootschalig distilleerderijcomplex, waar de branderij, het kantoor en de loods uiteindelijk van binnen samensmolten tot het gebouwencluster van nu. Het pand is inmiddels in de laatste fase van de transformatie tot Distillershotel.

Van een verse ochtendkoffie en flexibele werkplek tot een verrassend diner en een onvergetelijke nacht: in deze historische

jeneverstokerij van Dirkzwager komt alles samen. Dit rijksmonument is nieuw leven ingeblazen zodat ook toekomstige generaties hier kunnen werken, ontmoeten en genieten. Hier voel, proef en beleef je nog steeds de unieke sfeer van de branderij.

18

Molen De Palmboom

📍 Noordvest 34

Zo 11.00 – 17.00 uur

Brandersmolen De Palmboom werd in 1781 gebouwd. In 1901 werd de molen slachtoffer van een brand aan de overkant van het water. Er bleef alleen een stomp over die gelukkig nooit gesloopt is. Begin jaren negentig van de vorige eeuw werd de molen weer opgebouwd en heeft tot 2018 als museummolen gefunctioneerd. Na een aantal jaren te zijn verhuurd voor bijeenkomsten en als bedrijfsruimte zoekt Stichting De Schiedamse Molens nu naar een nieuwe langdurige functie.

Molen De Drie Koornbloemen

📍 Vellevest 5

Za 11.00 – 17.00 uur

De molen is alleen toegankelijk voor personen ouder dan 18 jaar.

Molen De Drie Koornbloemen dateert uit 1770 en is daarmee de oudste nog bestaande brandersmolen van Schiedam. Uniek voor Schiedam is het aan de molen verbonden molenaarshuis. Op de sfeervolle molenzolders is goed te zien dat na de neergang van de jeneverindustrie de brandersmolens werden gebruikt voor allerlei andere toepassingen draaiend op windenergie. Zo beschikt de molen over de restanten van een pelwerk waarmee onder meer rijst werd gepeld.

19

20 RK begraafplaats met kapel Roemeens Orthodoxe Kerk

📍 **Vlaardingerdijk 48**
Za 12.00 – 16.30 uur
rondleiding zaterdag
Zondag vanwege kerkdienst
alleen in stilte te bezoeken

De parochianen ontvangen u met koffie en traditioneel Roemeens gebak en geven rondleidingen. Er is een tentoonstelling in de bijgebouwen over de Roemeense gemeenschap die 25 jaar geleden het monumentale complex in gebruik nam. Tevens is er een tentoonstelling te zien met foto's van onze voorouders: "Notities op de achterkant van een foto".

De voormalige rooms-katholieke begraafplaats werd in 1849 ingericht. Architect W. Thijssen ontwierp in 1853 een achthoekige, neoclassicistische kapel. In 1872 werden naar ontwerp van de architect E.J. Margry de hekwerken aan de Vlaardingerdijk toegevoegd. De gerenommeerde Schiedamse firma J. Vincent voerde dit werk uit. De begraafplaats werd in 1972 gesloten. Nu is hier de Roemeens-Orthodoxe Kerk gevestigd. De inrichting met prachtige iconen past uitstekend bij de gewijde sfeer van de kapel. In 2025 werden de hekwerken gerestaureerd.

21 Liduinabasiliek

📍 **Singel 104**
Za 11.00 – 13.30 uur
Zo 13.00 – 17.00 uur

De Basiliek van de Heilige Liduina en Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans, kortweg Liduinabasiliek, werd gebouwd van 1878 tot 1881. Het ontwerp is van de bekende kerkarchitect E.J. Margry, die zich bij zijn ontwerp liet inspireren door de dertiende-eeuwse Franse gotiek.

Daarmee wilde hij ook de continuïteit van het katholieke geloof tot uitdrukking brengen. Op 18 juni 1990 verhef paus Johannes Paulus II de kerk tot Basiliek, de enige kerk met deze status in het Bisdom Rotterdam (en de provincie Zuid-Holland). Het interieur is spectaculair. Er bevinden zich onder andere de reliekschrijn met de beenderen van Liduina en haar monumentale grafsteen uit 1433. Liduina is de beschermheilige van de stad Schiedam, de chronisch zieken en gehandicapten en van de schaatsenrijders.

Verdwenen maar nog zichtbaar

Tijdreis Schiedam

Veerkrachtige verhalen

Sommige verhalen zijn niet meer zichtbaar in de stad. Ooit belangrijke panden -die nu vermoedelijk monumenten zouden zijn- zijn verminkt of geheel verloren gegaan in rampen als overstromingen, stadsbranden en oorlogsgeweld. Zo rest er van het kasteel van Aleida van Holland nu nog slechts een ruïne. Soms is er bewust gesloopt in de stad omdat men vernieuwing wenste. In Schiedam is zo in het centrum bijvoorbeeld de hele brandersbuurt verdwenen, waar vele arbeiders in erbarmelijke toestanden leefden. En van de ooit versterkte vesten met stadspoorten resten alleen nog afbeeldingen.

Huidige digitale technieken kunnen erfgoed opnieuw 'beleefbaar' maken en verhalen levend houden. In Schiedam is het 5D-project 'Tijdreis Schiedam' daar een voorbeeld van. Vier belangrijke punten in de stad zijn digitaal gereconstrueerd en voorzien van informatie. Via een smartphone is op die plekken rond te kijken in het verleden.

Tijdreis Schiedam neemt je mee naar 1275 en laat je rondkijken bij het kasteel van Aleida, nu een ruïne. Even verderop bij de Oude Sluis kijk je rond in de 15e eeuw en zie je de nog houten huizen en vissersschepen. Kethel is in de 18e eeuw nog een dorpje omringt door lege polders. En bij de (nu verdwenen) Overschie Poort zie je molens en trekschuiten. Wat veranderde? Wat is er nog?

Tijdreis Schiedam

Download de tijdreis-app History5D en kijk via die app ter plekke bij de 5D-locaties rond in het verleden. De plekken zijn ook te bekijken via www.tijdreisschiedam.nl.

Oude Sluis / Dam

Nog altijd heet de oude dijk hier 'Dam' naar de dam die hier in de Schie werd gelegd. Later werd dit een doorvaarbare sluis, die in 18e eeuw iets verderop op de plek van de huidige sluis kwam. Kijk rond bij de oude sluis in de 15e eeuw. De reconstructie is gebaseerd op onderzoek en interpretatie.

Ruïne

Voor velen onvoorstelbaar maar ooit was deze ruïne één van de grotere kastelen van het land. Aleida, Gravin van Henegouwen liet het bouwen rond 1270 en schonk Schiedam 5 jaar later stadsrechten. De omgeving van toen is natuurlijk moeilijk terug te halen, de reconstructie geeft een impressie van hoe het er hier uit zag.

Overschie Poort

Het was lastig alles terug te halen, maar hier kijk je terug in de 18e eeuw bij een van de belangrijke toegangspunten tot het oude Schiedam. Het Proveniershuis uit die tijd staat er nu nog, echter de oude stadspoort en de molen De Witte ernaast zijn inmiddels weg.

Kethel

Tegenwoordig is Kethel een wijk van Schiedam omringd door de moderne stad. Maar ooit lag het verscholen tussen uitgestrekte polders. Een mini-wereldje op zichzelf. De reconstructie is gemaakt op basis van een schilderij van rond 1750.

Loop tijdens Open Monumentendagen langs de 5D-punten, scan de bijbehorende QR-code en kijk zelf ter plekke rond in het verleden. Zie de plattegronden voor de locaties.

www.tijdreisschiedam.nl

Maker 5D's
Stichting Verborgene Stad

Pompstation – FlowStation

📍 **Rotterdamsedijk 54c**

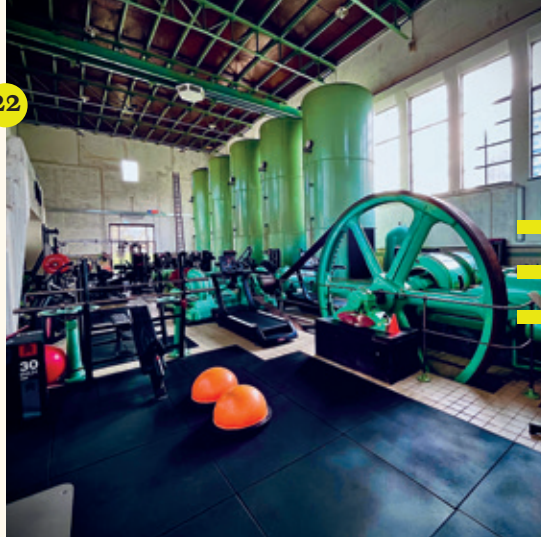
Za 10.00 – 17.00 uur

Zo 10.00 – 17.00 uur

Medewerkers van de sportschool FlowStation heten u welkom en wijzen u op de bijzondere elementen van het gebouw.

Dit drinkwaterpompstation werd in 1922 gebouwd door het Rotterdamse Waterleidingbedrijf. Het is ontworpen door architect A. Otten in Amsterdamse School-stijl. Schiedam kreeg gratis drinkwater uit Rotterdam in ruil voor de grond van het Schiedamse waterleidingbedrijf die Rotterdam voor de havenuitbreiding nodig had. Met vijf elektrische pompinstallaties in combinatie met hoge windketels werd het waternet onder druk gezet. Een gasmotor, geleverd door Deutz in Keulen, kon bij stroomuitval de elektrische motoren aandrijven. Deze

22

machine is de laatste van haar soort in Nederland. Het station raakte in 2003 geheel buiten werking. In 2014 nam BOEi het rijksmonument over voor herbestemming. Nu zit er een sportschool: FlowStation. In Schiedam kun je nu dus sporten midden in bijzonder industrieel erfgoed!

Branderij – FERM

📍 **Lange Haven 116**

Za 12.00 – 17.00 uur

Zo 12.00 – 17.00 uur

Op beide dagen openen Jorick & Marije de deuren van FERM en ben je welkom voor het beroemde broodje Frikadel Pan van de lokale chef Albert Kokosky.

FERM is gevestigd in een voormalige jeneverbranderij uit 1752 in het hart van Schiedam. Met z'n iconische dubbele klokgevel, stoere balken en hoge ramen ademt FERM het verleden van de binnenstad. Nu is FERM de plek voor creatieve meetings, stadsgesprekken, cultuur en pop-up gastronomie.

23

24 Stadsvilla Mout

📍 **Lange Haven 71**

Zo 12.00 – 17.00 uur

Er zijn medewerkers aanwezig die u een rondleiding geven over de geschiedenis van het pand.

Dit patriciërshuis aan de Lange Haven 71 werd omstreeks 1770 gebouwd. Over de opdrachtgever is weinig bekend, maar het is duidelijk dat deze tot de Schiedamse elite mag worden gerekend. Het pand werd van 1815 tot 1842 bewoond door de koopman, brander en distillateur Martinus van Pelt (1784-1842). Het huis met erf besloeg toen het gehele terrein tussen de Lange Haven en de Westvest en omvatte ook een stal, koetshuis en een koepel. In 1905/1906 werd het pand verbouwd en in gebruik genomen door de Rooms Katholieke Volksbond. Daarbij werd ter plekke van de tuin en de bebouwing langs de Westvest een gehoorzaal gebouwd. Deze zaal deed later ook dienst deed als film- toneel- en danszaal voor katholiek Schiedam. Op zondagavonden organiseerde sociëteit De Instuif druk bezochte dansavonden

voor katholieke jongelui waarop de kiem werd gelegd voor talloze huwelijken. In de jaren '80 van de 20e eeuw verliet de Volksbond het inmiddels zwaar vervallen gebouw, waarna de gehoorzaal werd gesloopt om plaats te maken voor een nieuw appartementengebouw langs de Westvest. Het voorhuis werd in deze periode helaas grotendeels ontdaan van monumentale afwerkingen. Inmiddels is het pand na weer een lange tijd van leegstand en verval, overgegaan op een nieuwe eigenaar, die het buitengewoon zorgvuldig heeft laten restaureren. In 2018 opende hotel Stadsvilla Mout de deuren.

Schiedam

25

Boekhandel Drukkerij Roelants

📍 Lange Haven 141
Za 12.00 - 17.00 uur
Zo 12.00 - 17.00 uur

De begane grond is te bezoeken.

Dit pand komt uit de 17^e eeuw. In 1910 maakte J.W.H. Hartkamp een ontwerp voor de her- en verbouwing van de drukkerij. De rest van de voorgevel is 18^e eeuws. In de negentiende eeuw was Roelants een belangrijke uitgeverij, die onder andere Charles Dickens bij het Nederlandse publiek introduceerde – en natuurlijk Piet Paaltjens, het alter ego van de Schiedamse dominee François Haverschmidt. Ook gaf het bedrijf de Schiedamsche Courant uit.

Stadsarmenschool – Hotspot Hutspot

📍 Kloosterplaats 6
Za 13.00 - 19.30 uur

De Stadsarmenschool werd in 1779 gebouwd naar een ontwerp van de stadsarchitect Rutger van Bol'Es. In tegenstelling tot de Korenbeurs of het Sint Jacobs Gasthuis (Stedelijk Museum) hoefde dit gebouw geen representatieve uitstraling te hebben. De Stadsarmenschool is lang een gymnas-tiekzaal geweest. Dat herkent men nog steeds aan het interieur. De Stadsarmen-school huisvest tegenwoordig het restaurant Hotspot Hutspot.

26

28 Voormalige HAV-Bank
Gerrit Verboonstraat

29 De Sodafabriek
Makkerstraat 5

30 Pakhuizen De Molukken
Tuinlaan 76

31 Woonhuis
Tuinlaan 74

Za Zo

• •

32 Lutherse Kerk
Lange Nieuwstraat 219

33 Plantagekerk
Lange Nieuwstraat 61-63

34 Voormalig brug- en sluiswachtershuis
Lange Nieuwstraat 1

35 Babbersmolen
Schiedamsedijk 2a
Zieplattegrond centrum

Za Zo

• •

• •

• •

• •

27 St. Catharina meisjesschool

Westmolenstraat 24–26
Za 12.00 – 15.00 uur

Op deze meisjesschool werd onderwijs gegeven door de dominicanessen. Het was onderdeel van het klooster van de dominicanessen dat in 1886–1887 aan de Korte Haven werd gebouwd. In het schoolgebouw en de achtervleugel is sinds 2012 Stichting Pameijer gevestigd.

HAV-Bank

Gerrit Verboonstraat
Za 13.00 uur en 15.00 uur
[rondleiding]

Bewoners Jolanda Maat en Walter Diedrich nemen u in een verrassende rondleiding mee in de gebouwgeschiedenis. Verzamelen bij de hoofdentree nabij de brug. Op overige tijden is het gebouw niet toegankelijk voor bezoek.

Dit kantoorgebouw werd in 1933-1935 gebouwd in opdracht van de Hollandse Algemeene Verzekeringsbank (HAV). Het ontwerp is van de zeer bekende Nederlandse architect W.M. Dudok. Het is een voorbeeld van de Zakelijk Expressionistische bouwstijl. Samen met de Singelwijckflat aan de Koemarkt staat de HAV-bank symbool voor de moderniteit van een sterk veranderende samenleving en stad. In de jaren 1996-1997 is de bank tot appartementencomplex verbouwd.

29 De Sodafabriek

📍 **Makkerstraat 5**

Za 12.00 – 17.00 uur

Zo 12.00 – 17.00 uur

Tijdens het weekend vinden er verschillende presentaties, optredens en activiteiten plaats georganiseerd door creatieve jonge mensen die voor hun ontwikkeling en groei een keer gebruik hebben gemaakt van de Sodafabriek. Als contraprestatie voor dat gebruik treden ze naar buiten tijdens OMD, met film, theater, muziek of lezen voor uit hun zelfgemaakte voorleesboek.

De voormalige pakhuizen Koerland en Lijfland, nu beter bekend als De Sodafabriek, werden rond 1800 gebouwd achter een herenhuis op de Tuinlaan. Ze zijn zeer fors en hebben een typerende open plattegrond,

met grote ruimtes die alleen geleed worden door zware balkenlagen met onderslagbalken. Na de teruggang van de jeneverindustrie in het laatste kwart van de negentiende eeuw werden de gebouwen in gebruik genomen voor de productie van sodakristallen. Nu huist hier lokaal en sociaal cultureel centrum De SodaFabriek.

30 Pakhuizen De Molukken

📍 **Tuinlaan 76**

toegang via hek aan de Tuinlaan

Za 12.00 – 16.00 uur

Zo 12.00 – 16.00 uur

U kunt rondkijken in de oude pakhuizen waarin nu diverse creatieve ondernemers een ruimte hebben. Enkele ateliers zijn te bezichtigen.

Het pakhuizencomplex bekend als 'De Molukken' was bedoeld voor opslag van kruiden en specerijen. Het (vanaf de Tuinlaanzijde gezien) rechter pakhuis met de puntaken dateert van begin negentiende eeuw. Het linkerpand genaamd 'St Petersburg' dateert van halverwege de 19e eeuw en is in neoclassicistische stijl vormgegeven. Via de tussenbouw met de moderne gevel zijn beide pakhuizen nu met elkaar verbonden. Pakhuizen als deze waren hard nodig voor de bloeiende handel vanuit Schiedam met rest van de wereld. Ze lagen strategisch aan de Buitenhaven die via de Maas in directe verbinding stond met open zee.

31 Woonhuis

📍 **Tuinlaan 74**

Zo 11.00 – 17.00 uur

Op zondag worden door de eigenaar rondleidingen gegeven om 11.00 uur, 13.00 uur en 15.00 uur, waarbij tevens het geheim van de Zograscoop zal worden ontsluit.

Dit statige pand aan de Tuinlaan werd in 1878 gebouwd door de hout(groot)handelaar Cornelis Broeksmit en zijn vrouw Cornelia Odé. De huidige eigenaren hebben het zorgvuldig teruggebracht in de originele staat, met behoud of herintroductie van allerlei oude details zoals plafonds, schouwen, glas-in-lood, etcetera. In de vestibule en de door de Schiedamse architect Piet Sanders uitgebouwde serre, werden wandschilderingen onder oude verflagen gevonden en gerestaureerd.

32

Voormalige Lutherse Kerk

📍 **Lange Nieuwstraat 219**

Za 12.00 – 17.00 uur

Deze middag is restauratiestucadoor en ornamentist Barry Zardoni aanwezig om een toelichting te geven op de restauratie en om zijn ambacht te laten zien. Sarah Stevens treedt op in de kerkzaal, zie bij activiteiten. De medewerkers van Stadsherstel Maassteden zullen u op deze locatie verwelkomen.

In 1892 lieten de Schiedamse Lutheranen het rond 1860 voltooide gistpakhuis van Fa. Bussman, Legner en Co. verbouwen tot een waardig kerkgebouw. In 1897 werd ook het kantoor van het bedrijf verbouwd en wel tot onderkomen voor de predikant. Momenteel worden de stucplafonds gerestaureerd in de voormalige pastorie.

Plantagekerk

📍 Lange Nieuwstraat 61-63
Za 13.00 – 16.00 uur

Tijdens deze middag wordt op een drietal momenten het historische Rütter-orgel bespeeld door een drietal organisten: 13.00 - 14.00 uur: Pim Mellegers, 14.30 - 15.00 uur: Ed Stam en 15.30 - 16.00 uur: Jan van Roon. Er is de gehele middag een vrije in- en uitloop.

De Plantagekerk werd in 1871 gebouwd voor de Christelijk Gereformeerde Gemeente in Schiedam. De classicistische voorgevel met een gestucte begane grond valt haast niet op in de gevelrij van voornamelijk woonhuizen langs de Plantage. Deze sobere en eenvoudige uitstraling paste wonderwel bij de Gereformeerde opdrachtgevers. De Plantagekerk wordt nu gebruikt door de Hersteld Hervormde Gemeente Schiedam.

33

34 Voormalig brug- en sluiswachtershuis

📍 Lange Nieuwstraat 1
Za 11.00 – 17.00 uur
Zo 12.00 – 17.00 uur

Benieuwd of het huisje net zo klein is als het er van buiten uitziet? Kom het zelf ervaren tijdens de doorlopende

rondleiding verzorgd door de huidige eigenaar. Ook de voormalige eigenaren zijn aanwezig. Tevens wordt er een digitale 8mm film uit 1936 getoond van de familie Noordijk.

Dit voormalig woonhuis van de wachter van de Varkenssluis en de Hoofdbrug kwam tot stand in het derde kwart van de negentiende eeuw. Het is opgetrokken in een eenvoudige eclectische stijl met fraaie tuitgevels. De restanten van de Varkenssluis zijn nog te zien. Deze sluis speelde een bijzondere rol in het spuisysteem van de stad, waarbij met gebruik van de getijdewerking het water in de Schiedamse havens werd ververs. De brug werd in de naoorlogse periode vervangen. De huidige eigenaar restaureerde het pand zelf met bijzondere aandacht voor verduurzaming.

34

35 Babbersmolen

📍 Schiedamsedijk 2a
Za 11.00 – 17.00 uur

Met het bouwjaar 1710 is de Babbersmolen de oudste, nog bestaande stenen poldermolen van Nederland. De molen bemaalde de verdwenen Babberspolder en sloeg het water uit op de Poldervaart. In 2013 werd de molen gerestaureerd en sindsdien bevat hij weer een ingerichte molenaarswoning en historisch erf om bezoekers te laten zien hoe een poldermolenaarsgezin leefde in en van de natuur. Naast de molen ligt een minipolder met handpomp, schep, en sluis.

Schiedam

I Sint-Jacobus de Meerderekerk
Kerkweg 51–53

II De Groene Raat
Harreweg 19

III Dorpskerk
Noordeinde 10

IV Verspeekpomp – Informatiepunt Kethel
Schiedamseweg 1

Za	Zo
•	•

V Vergulde Valk 't Kethelhuys
Schiedamseweg 2

VI Voormalige Dorpsschool 't Schepphuis
Dorpsstraat 17

VII Voormalige Pastorie Dorpskerk
Dorpsstraat 6

5D-punt Zie pagina 24

Activiteiten

Kethel & Kerkbuurt

A

Kethel Fair

Kerktuin Sint-Jacobus de Meerderekerk,
Kerkweg 51-53

Zaterdag 12.00 – 17.00 uur

Zondag 12.00 – 17.00 uur

De kerktuin bruist met allerlei activiteiten van de Kethel Fair, georganiseerd door muziekvereniging Sint Radboud. Geniet van lekkers te eten en drinken en onder meer een ambachtelijke markt met zelfgemaakte producten en kunst, spelletjes voor de kinderen en een springkussen. Er rijdt beide dagen een huifkar door het poldergebied van Kethel en er is live muziek. Het harmonieorkest van Sint Radboud geeft op zaterdag een concert bij de kerk om 15 uur, het kinderkoor Future Voices zingt zondag om 13 uur en het (proms)koor van Sint Radboud om 15 uur.

B

Wandeling langs voormalige winkels Kethel

Verspeekpomp – Informatiepunt Kethel
Schiedamseweg 1

Zaterdag 11.00 - 13.00 en 15.00 uur

Zondag 13.00 - 14.00 en 15.00 uur

Van de bakker tot de kruidenier, van de smid tot de melkboer... Achter iedere gevel schuilt een verhaal. Wandel door de oude dorpskern en beleef hoe Kethel vroeger een levendig winkeldorp was. U krijgt een lekkernij na afloop van de wandeling. Start bij de Verspeekpomp.

C

Kethel 5D

Verspeekpomp – Informatiepunt Kethel
Schiedamseweg 1

Zaterdag en Zondag 11.00 – 16.00 uur

Op diverse punten zijn in de stad zogenaamde 5D punten gerealiseerd. Op die belangrijke plekken in Schiedam en Kethel kun je inmiddels rondkijken in het verleden. Bij het informatiepunt bij de Verspeekpomp kun je op een groot scherm uitleg krijgen over dit project en beleven hoe Kethel er toen uitzag.

D

Muziek bij de pomp

Verspeekpomp – Informatiepunt Kethel
Schiedamseweg 1

Zaterdag tussen 12.00 uur en 13.00 uur

Zangeres Hanneke Koolmees zingt populaire Nederlandse en Engelse liedjes waarbij ze haarzelf begeleidt op gitaar.

Groen erfgoed

Voor een veerkrachtige stad

Klimaatverandering heeft gevolgen voor steden en gebouwde en groene monumenten. Toch is erfgoed niet alleen kwetsbaar, maar kan zelfs bijdragen aan klimaatadaptatie. Groen erfgoed, zoals monumentale bomen en parken zorgen voor verkoeling en kunnen gevolgen van zware buien opvangen.

Schiedam heeft vele parken waarvan een groot deel al heel oud is. Zo is de Plantage uit 1767, ontworpen door Arij van Bol'es, zelfs het oudste stadspark van Nederland! De enigszins verstopte maar zeer groene R.K. begraafplaats aan de Vlaardingerdijk, die rond 1850 ontstond op de voormalig buitenplaats Bokkenburg is samen met de historische gebouwen aldaar een rijksmonument en bevat veel oude bomen.

Het volkspark in Schiedam West werd aangelegd als compensatie toen in de bloeitijd van de Schiedamse haven begin 20e eeuw een deel van het 'Sterrebos' verdween. Het Julianapark aan de BK-laan uit 1929 -met koepeltje, vijver en prachtige banken- werd ontworpen door Jacobus Dominicus en is als geheel een gemeentelijk monument. Diezelfde Dominicus ontwierp in Schiedam Oost een prachtige groene singel.

Een bijzonder voorbeeld van groen erfgoed is Park Kethel, dat bestaat uit een deel oorspronkelijk polderlandschap tegen het historische dorp Kethel aan. Dit stukje 'slagenlandschap' is een overblijfsel van middeleeuwse veenontginningen. Het valt binnen het Beschermd dorpsgezicht Kethel en Kerkbuurt. Kethel is via het Jaap de Raatpad verbonden met het Beatrixpark, een groenvoorziening in Noord voor de hele stad, geopend in 1959.

Het mooie is dat juist deze historische groenstructuren het moderne Schiedam veerkrachtiger en 'klimaatadaptiever' maken.

Doen!

Wandel tijdens Open Monumentendagen eens door de Plantage of Park Kethel waarbij diverse monumenten in de buurt open zijn. Er is op zaterdag een rondleiding over de R.K. Begraafplaats. In het Julianapark vindt op zondagmiddag Cultuur Borrelt plaats. Zie bij activiteiten.

Schiedam

Sint-Jacobus de Meerderekerk

📍 Kerkweg 51 – 53

Za 12.00 – 17.00 uur

Zo 12.00 – 17.00 uur

In de kerk leiden enthousiaste vrijwilligers u rond. In de kerktuin vindt de Kethel Fair plaats.

De architect en kerkenbouwer A.C. Bleijs baseerde zijn ontwerp op de romaanse abdijkerk van Rolduc en de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek te Maastricht. De opbouw en de plattegrond van de Sint Jacobuskerk vinden hun inspiratie in de oudste kerken van ons land. De bouw vond plaats in de jaren 1888-'90. Het indrukwekkende interieur is geheel opgetrokken uit mergel. De kerk is ook bijzonder omdat deze op de Pelgrimsroute ligt naar Santiago de Compostella. Pelgrims kunnen hier nog steeds een St- Jacobusstempel halen op hun tocht.

De Groene Raat

📍 Harreweg 19

Zondag 11.00 – 15.00 uur

Er is een vrijwilliger van de Historische Vereniging Schiedam aanwezig voor informatie. De theetuin is geopend en er wordt gratis koffie en thee geschonken. Tevens worden er gratis poffertjes geserveerd. U kunt rondkijken in de voorbeeldtuinen.

Het boerderijtje herinnert aan het agrarische karakter van Kethel en omgeving. De Groene Raat is van een Saksische of hallenboerderij uit de zeventiende eeuw, waarbij de woon- en werkruimte in een enkele ruimte zijn gesitueerd. De Kethelse schilder Jaap de Raat werd hier in 1916

geboren. In 1967 kwam het pand in het bezit van de Gemeente Schiedam. Tegenwoordig is Irado de beheerder. Rond het gebouw zijn voorbeeldtuinen, kruiden- en moestuinen.

III

Dorpskerk

📍 Noordeinde 10

Zaterdag 13.00 – 17.00 uur

Zondag 13.00 – 17.00 uur

Aan het begin van de dertiende eeuw werd op een kunstmatig aangelegde heuvel van klei een klein bakstenen gebouw opgetrokken, ter plaatse van de huidige zuidbeuk van de kerk. Rond 1300 werd een toren aan de kerk toegevoegd. Na 1591 kwam het gebouw in calvinistische handen waarna de inrichting werd gewijzigd naar protestantse behoefte. In 1928 – 1929 werd de kerk gerestaureerd.

V

Vergulde Valk 't Kethelhuys

📍 Schiedamseweg 2

Za 11.00 – 17.00 uur

Zo 11.00 – 17.00 uur

Deze voormalige herberg met winkel en woonhuis stamt oorspronkelijk uit 1573.

De herberg droeg de naam 'Vergulde Valk'. Later heeft er een kruidenierswinkel in het pand gezeten. Tegenwoordig fungeert het als woonhuis met thee- en cadeauwinkel.

IV

Verspeekpomp

📍 Schiedamseweg 1

Za 11.00 – 16.00 uur

Zo 11.00 – 16.00 uur

Tijdens het Open Monumentenweekend staat de werkgroep Kethel van de Historische Vereniging Schiedam bij de Verspeekpomp. U kunt daar terecht met uw vragen en voor meer informatie over het programma en de opengestelde panden. Zie ook het activiteitenoverzicht.

Informatiepunt

Kethel

Eind negentiende eeuw streed winkelier en gemeenteraadslid J.J. Verspeek ervoor dat de bewoners van het dorp Kethel toegang kregen tot schoon en veilig drinkwater. In 1898 zorgde hij ervoor dat er midden in het dorp een pomp werd geplaatst. De pomp werd overbodig toen Kethel in 1914 werd aangesloten op de Schiedamse watertoren. De huidige Verspeekpomp is een replica die in 2012 op initiatief van de huidige dorpsbewoners werd geplaatst.

Voormalige Dorpsschool 't Schepphuis

📍 Dorpsstraat 17

Za 12.00 – 16.00 uur

Zo 13.00 – 16.00 uur

Expositie van historische schoolspullen. Ook worden er Kethelse films en Kethelse fotoboeken getoond. U kunt een kopje koffie of thee halen.

't Schepphuis was oorspronkelijk de oude parochieschool, die reeds in 1559 werd vermeld in kerkelijke archieven. De architectuur wordt gekenmerkt door eenvoud. Het gebouwtje wordt sinds 1833, toen het toenmalige schoolhoofd meester C.C. Schepp vol trots een gevelsteen liet plaatsen met zijn eigen naam erop, door iedereen 't Schepphuis genoemd. Inmiddels is 't Schepphuis geen school meer, maar een ontmoetingscentrum voor de Dorpskerk.

VI

5

VII

Voormalige Pastorie Dorpskerk

📍 Dorpsstraat 6

Za 11.00 – 16.00 (rondleiding)

*Ieder heel uur geven de eigenaren
een rondleiding door het pand.*

Op de plek waar in de middeleeuwen het ambachtshuis van Kethel en Spaland stond, verrees in 1891 een fraaie pastorie voor de Nederlands Hervormde kerk. Architect H.J. Jesse ontwierp een villa-achtig woonhuis in rijke neo-rennaissance-stijl: een proponentenhuis waar jonge predikanten hun loopbaan begonnen. Het huis ligt in een parkachtige tuin en heeft een indrukwekkend interieur met een ruime hal, vide en een trap met rijk bewerkte trappaal. De huidige bewoners restaureren het pand met veel aandacht voor de oorspronkelijke details. De verbouwing is nog in volle gang maar ze ontvangen u graag. Het geeft een bijzonder inzicht in hoe een monument stap voor stap in ere wordt hersteld én weer voldoet aan de eisen van nu.

